

da rossellonesa, per tal com l'alta serra els separa d'aquell paratge; a St. Llorenç de Cerdans separat per l'aspra serra de les Torres de Cabrenys, i a Reiners (xxiv, 73.12, 113.7), vaig haver d'extorquir el nom, essent impossible fer-lo sortir espontani (perquè ja és força lluny) i tots dos digueren de França: natural que hagi fet forrolla la forma dels mapes que els ensenya l'instituteur.

Però el poeta de Ceret, Edmond Brazés, ja ho sabia millor, i amb la seva rima comprova un cop més la forma amb diftong; en un bell poema que ens mostra a si mateix divagant per les clotades de Montdony, Coll de Lli etc.: «--- a Coll de Lli, veus les barques de Roses / i, negreiant, els faisgs de l'Estrebol ---; mes, cap amunt, fes una pausa / --- / abans d'a-tènyer els penyaters de Frausa, / ---» (L'Ocell i les Cireres, 73).

Rima rica; i difícil. Segura. Exacta. Del tot? Li ho demano directament en visitar-lo, el 1959, amb ocasió de les meves enquestes de la zona, i recusà decidit que sigui fundada la forma França aplicat a aquest lloc, ni a cap dels d'allà; en enfocar la qualitat de la s, es mostrà dubtós (no sé si per defensar la seva rima, o perquè no hi hagués reparat prou). També J. Seb. Pons, a qui ho vaig demanar l'any següent, recusà rient la deturpació oficial: sabia prou on era Fraussa, per més que Illa i els seus Conflent i Canigó ja en siguin lluny, però pron. frauzə amb u i sonora; val a dir que ell, mestre i jutge habitual dels versos del seu deixeble Brazés, no podia deixar de recordar-se d'aquella rima. En conclusió no hi ha ni ha existit mai altra forma real i comprovada que Fraussa amb diftong ay.

Brau envit i forta provocació l'ETIM. d'un nom d'aspecte tan singular. Descartada la forma deturpada superficialment pels forasters, hi ha aparences d'un carreró sense sortida; car és impossible relacionar amb FABRICA, i els seus descendents Farga, també amb Frauca forma que ha revestit aquell mot en zones ben llunyanes i d'antecedents inconciliables (mossàrab i alt-aragonès): la impossibilitat fonètica i morfològica d'explicar, a base d'això, la -sa salta a la vista. La de CATorras «frau-sa per la frau que s'obre feréstega al dessota» és tan ingènua com seductora, i més explicable en un escalador de muntanyes que en un toponimista. També salta a la vista que tal derivació en -sa o en -za és inconcebible per a qualsevol lingüista.¹

És pre-romà, naturalment. La que ja vaig indicar en el DECat iv, 178, n. 2. Damunt d'Arles de Tec, on s'han descobert els ploms sorotàptics (EntreDL II, 150ss.), hi ha la cresteria desfregada i trencadíssima del Roc i les Canals de Fraussa, i la seva llarga carena, plena de portells i enderrocs, entre Maçanet de Cabrenys i Montalbà, Ceret etc. Una formació llatina a base de frau seria impossible; i si fos cèltica no podria tenir una f. Però el sorotàptic mudava en f la BH indoeuropea, igual que l'itàlic i el grec tardà. Amb una formació sorotàptica de participi present femení, *FRÁGONTĪĀ, ho tenim explicat tot: són 'els llocs que es trenquen: la serra i clotada de les afraus' > *Fráonca > fraýnsa.

On l'anella implosiva ultracomplexa auns forçava a un prompte emmudiment de la n: com, p. ex., en oc. ant. *aunta* = fr. *bonte*, germ. *HAUNIA*, reduït adés a *auta*, adés a *anta*, adés a *onta*. Evolució paral·lela a la dels participis grecs: *μάσσοντια* > *μάσσουσα* 'la que pasta', *βόσκοντια* > *βόσκουσα* 'la que pastura', *γέμοντια* > *γέμουσα* 'la que s'omple', *λύουσα* 'la que desfà o dissolt'; *αἰθοντια* > *αἰθουσα* (d'on *Simaita* nom de la 'xateta ardent' cantada per Teòcrit en la seva obra mestra < *Σίμῃ αἰθουσα*).

A penes cal recordar que es tracta d'una arrel panindoeuropea, d'on vénen el germ. comú *BRKAN* (gòtic; a. al. ant. *brehban*, angl. *break*), ll. *frangere*, scr. *brhātī/brgalam*, no estranya al bàltic; i fins el gr. *φρήγγυμι* sembla constituir-ne una variant (IEW, 165, Walde-H. I, 541, Brugmann I, 426, I, 294), alternant amb *φᾶγγυμι*. El verb *FRAGO*, part. *FRÁGONT*, -ONTĪA, n'era el germà sorotàptic. En l'art. *frau*, f., del DECat he assenyalat altres mots i NLL cat. i rom. que vénen d'aquestes arrels, sigui com a sorotàptics, o de la indecisa carena que separa el sorotàptic del cèltic: *SROUMÁGENA* > *FROUMÁGENA* > cat. *flumaina*, -aira, it. *fiumana*, it. *frana* amb variants alpina *brana* etc. (n. 13); i altres, on dubtem entre pre-romà i ll. dialectal.

La companyia toponímica del nostre *Fraussa*, li fa cor: amb el riu de *Fraussa* conflueix l' *Ardenya* (Torras, p. 10); aquest ve del celto-sorotàptic *ARDUENNA* (veg. el nostre article *Ardenya*): aquest, quant al cèltic, només se sap del cert que és gal, i ben mirat potser té més de lígur o sorotaptoide que de pàleo-cèltic, car els sufixos en -NN- semblen més aviat sorotàptics. A la carena, entre el Ras del Moixer i Cabrenys, hi ha el *Roc de la Grava* (Torras), mot tant sorotàptic com cèltic (DECat iv, 631b23-56). I allí sota altres noms pre-romans (Font de *Lena*, mas de *La Gotarra*) (Torras, p. 184). En fi, recordem el gros nucli celtoide de la península del Cap de Creus, sense oblidar *El Voló*, cèltic, i els indoeuropeus *La Muga* (SAMBUCA), *l'Àlguema*, les *Bules* etc.

¹ Escapatòria?, plural *fraus*?, sí, però mai un derivat servant la -s de plural: és impossible. I voler veure-hi l'article arcaic *sa* (IPSA), —postposat!— fóra ridículament absurd. Tampoc tindria sentit parlar de «metaplasmes», o de contaminació de *França*... però el nom de *França*, no ha existit mai aplicat a tals llocs, fins al S. XVII.

FREDES

Poble valencià, arran del trifini entre el País i les comarques del Baix Ebre i el Matarranya.

PRON. LOCAL: *frédes*, oït a Carlares (1931); en el poble, en masos de Fredes mateix (1934), i en l'enq. del poble, 1961 (xxviii, 134-137). Cf. Cavanilles I, 2, i riu de Fredes o de *Malagraner* (I, 6).

MENCIONS ANT. 1233: *Fredes* (Huici I, 20); 1233: *Castel de Fridas* (GGRV, n. 434). Segons la GGRV Jaume I el donà al mon. de Poblet (694); 1242: «Serra de *Fredes*» afrontació de Rafalgarí (Font